

A propòsit del primer acte *post-mortem* de Vicent Franch

En aquesta mateixa secció, *Idees* –un nom que de vegades pot semblar excessiu–, EL TEMPS (núm. 420) publicava un acte –¿una acció, una actuació?– del senyor Vicent Franch: “Fuster: Primer acte *post-mortem*”. L’ambigüitat del títol ja era un bon exponent de l’autor. Perquè l’acte *primer* en pressuposava un de segon. Un segon acte que potser encara no ha escrit perquè ningú no li ho ha demanat, però la possibilitat del qual deixava oberta a qualsevol *suggestiment*, sempre que algú hi pogués guanyar alguna cosa. En fi, l’acte en qüestió potser només fos un *acte de fe*, a l’estil d’aquells en els quals algú abjura de determinades creences considerades massa perilloses, i es vincula –com el qui més, si no el qui més– a les creences i les directrius del poder, de la Inquisició, en altre temps. De les inquisicions de tots els temps. De les inquisicions dels temps.

Però per entrar en la matèria de l’acte, cal anar per parts. En primer lloc, jo, sense fer embuts, aclariré als lectors d’aquesta revista que no tenen el privilegi de conèixer la “petita cort casolana” de Joan Fuster qui eren les “dues persones que per pudor” el senyor Vicent Franch no anomenava en el seu article esmentat, Josep Palàcios i Antoni Domingo són els seus noms. I l’amistat i lleialtat que els lligava –abans, en l’hora del soterrament i després– a Joan Fuster, crec que està fora de qualsevol dubte. Per això, òbviament, podien fer de manera tan contundent com volguessen “la lectura d’hipotètiques i presumptes consignes del mestre” que, en realitat, ni eren tan hipotètiques ni eren tan presumptes com a més d’un li hauria agradat que fossen.

L’acte continua, com els lectors podran comprovar –perquè no crec que tinguen el mal gust de recordar-ho–, amb una enumeració més o menys encoberta de les persones i actituds –totes, a la fi, la mateixa– a favor de l’exposició pública del cos mort de Joan Fuster. Gens interessant, per

cert, si no fos perquè el lector, si para atenció, pot arribar a pensar que hi apareixen les persones idònies per esdevenir passatgers del viatge inaugural del tren –l’AVVF (¿Alta Velocitat Vicent Franch?)– conduït pel mateix Franch que, després d’haver estat projectat per al trajecte Blasco Ibáñez-Palau de la Generalitat, fent la seua eixida per la *via tercera* –i segurament amb una estació a l’Ajuntament de València–, em fa l’efecte que definitivament ha entrat a la *via morta*.

La meua ploma, en intentar fer una reflexió sobre l’acte *franquià* –¿per analogia amb fusteria?... ¡i mireu si la tire llarga!

Perquè, ¿voldrà el senyor Franch ser enterrat com volia que enterrassen al senyor Joan Fuster?–, no pot ser tan fina ni subtil ni ornamentada d’actes –també– *sacramentals* als salons de Corts; amb “compromisos juramentals” i “desfilades emotives del poble”, en unes “exèquies pròpies d’un pare de la pàtria”, a l’estil dels nacionalismes romàntics, amb música de Verdi sonant al fons. Per això em fa més gràcia –i així intentaré recrear-ho– l’escena *bernatibaldoviana* de les “senyores suecanes, segurament de la quinta de Fuster”. L’altra escena, la que s’esdevenia al *sancta sanctorum*, no s’adiu gens amb el teatre d’aquell altre suecà. La de les dones que resen per l’ànima de Fuster, sí. Si no, imagineu el quadre plastic: un Fuster infantil i vestit amb la roba del dia de la seua primera comunió, dedica versos, enfilat damunt d’una taula, a la mare de Déu de Sales (a cada costat, cal situar les dues senyores llavors xiquetes, també vestides de blanc). En acabant, la concurrència entona algun goig a algun sant o sants –¿els de la Pedra, per donar-li un major regust local?– i invoca la divinitat que, en forma de colom, o pardal de l’Albufera, davalla per emportar-se l’ànima del finat, que ha pres forma de *flamete*. Això, òbviament, com el lector pot suposar, era només un *flash-back* de la ment del senyor Franch, en el qual creava la relació necessària entre les dues dones –que per cert, parlaven castellà– i Joan Fuster. I aquest *flash-back*, per no intentar-ne un altre en el qual Fuster i les dones, cridades a files –perquè són de la mateixa “quinta”, no ho oblideu–, puguen al tren i se’n van tots plegats a fer la mili, i d’aquella experiència militar naix l’amistat entre els amics de “quinta”, encara que siguin “descreguts”.

L’escena de les dones –l’única suportable de l’acte del senyor Franch– dona pas, emmarca i delimita, les reflexions més profundes: “tots els Fusters (...) reberen l’homenatge plural de les diferents confra-

ries". La cosa, com podeu veure, continua tenint el regust de processó i acte de fe. Encara que, després de llegir el paperet, no se sap a quina confraria pertany el senyor Vicent Franch. Probablement, si les "confraries" que assistiren al soterrament haguessen portat estandards –a la manera d'aquells dels gremis de València en altres temps–, tots hauríem sabut on col·locar-nos. El del senyor Franch, em fa l'efecte que hauria portat, sobre un fons desert –el mateix i particular del seu portador– i rampant –per allò de l'heràldica i per la palesa voluntat del confrare major–, un vell escarabat piloter. Un escarabat exhibint un bon pilot de merda. La seua direcció, per obra d'encanteri, no estaria gens definida i així, tan aviat podríem veure'l cap a la dreta com cap a l'esquerra, en un dificultós i meravellós equilibri –mireu, si no em creieu, el seu article publicat en *Levante* (29-6-92), encara que, en qualsevol cas, resulta inevitable que acabe caient-li al damunt. La "vergonya de qui va intentar aturar l'aplec" –un aplec, para ofrendar nuevas glorias, ¿a qui?– i encara, "la història" –mireu si és gros!– "sense legitimitat ni èxit", és a dir –i ho torne a repetir ara–, Josep Palàcios i Antoni Domingo, serà considerada, si voleu, una "vergonya", només per alguns; i el senyor Franch, per a saber ja cadascú on es troba, pot encarregar-se de capitanejar-los. O més encara, pot ser un orgull compartit per molts altres. O, simplement, pot considerar-se respectuosament i prou. Molt diferent de la vergonya d'aquells que intenten figurar en primera fila dels aplecs –per sortir en la foto i en la televisió– i creure's amb el dret als honors de l'èxit, al costat del cadàver d'un altre. Als honors de l'èxit polític, de l'èxit literari o de l'èxit d'*intèrpret unilateral de testaments*, ben útil, si ve el cas, perquè ja ha confessat públicament que no li "agraden (...) els administradors unilaterals d'herències" (*Levante*, 29-6-92). I això, sempre és bo saber-ho.

Si Fuster alçàs el cap –i em permet ara una expressió col·loquial, tant del gust del senyor Franch–, ¡quantes coses veuria i no es creuria! Per si no n'havia vist prou. Però, de segur que les preveia, malgrat el gran concepte que el senyor Franch demostra tenir d'ell mateix. I que no oblidé el senyor Franch que reclamar-se honors és, sens dubte, una demostració de creure's més important que no s'és. El senyor Franch, ¿un simple guinyol en un canvi de via? ¿El pet de quin senyoret? Però, ¿ha existit mai el senyor Franch?

Manuel Boix

Sobre indústries, tècnics i economistes

La nostra estructura industrial sofreix trasbalsos que afecten l'economia del país. Les sotragades que experimenten les nostres indústries es manifesten en les dificultats financeres de grans empreses industrials, en les compres pel capital estranger d'empreses que han estat paradigma de la nostra indústria i en l'augment del sector de serveis respecte a l'industrial. L'augment d'aquest sector és degut en bona part a les inversions del capital originat pels beneficis del sector industrial o per les vendes de les nostres indústries. Per a molts, aquest augment és considerat com un bon signe, però els qui no compartim aquesta idea no podem entendre que un país bescanvi indústries per serveis.

Les compres d'indústries pel capital estranger acostumen a anar acompanyades de la destrucció volguda dels seus centres de recerca i desenvolupament. En alguns casos, el tancament d'aquests centres s'ha fet d'una manera teatral, acompanyant-hi la destrucció de laboratoris i llur instrumental i en especial la *liquidació* del personal dedicat a R+D. Aquest, que ha treballat durant anys en tasques d'innovació i desenvolupament, s'ha autoimmolat ajudant a convertir l'empresa en teca agraïda per a les inversions estrangeres. Aquestes operacions de tancament dels centres de R+D tenen per objectiu psicològic de mostrar als tècnics que romanen en l'empresa com seran pagades les vel·leïtats innovadores a partir d'aquell moment. Les indústries adquirides per capital estranger mantenen o augmenten els nivells de producció, però es transformen en ens incapaços de pensar pel seu compte. I, en cas de tancament definitiu, el personal ja no serà capaç de poder reproduir el procés industrial.

Aquestes accions del capital estranger, tant si inclouen una proporció elevada d'empreses d'un sector industrial concret o com si el nombre d'indústries d'aquest sector és petit, signifiquen l'empobriment de les capacitats creatives del país i la disminució dels seus recursos humans.

Els hereus dels qui crearen les indústries del país han confós els termes del que significa una empresa industrial. Evidentment, l'objectiu era, és i ha de ser, de guanyar diners; però aquest objectiu implica també mantenir-se dins la mateixa activitat industrial. En el camp empresarial hom accepta la vocacionalitat en els empresaris del ram de l'espectacle, com si haguessin de ser diferents les motivacions de l'empresari dedicat, per exemple, a la indústria química. A més, en les indústries d'arrel familiar, com eren gran part de les catalanes, la vocació industrial dels fundadors no s'ha transmès als successors. Aquests no sols dirigeixen l'empresa econòmicament i financerament, sinó que, tot i

la manca de vocació, passen a ocupar posicions de direcció tècnica, amb la creença que les capacitats i els coneixements es transmeten genèticament. Aquestes actuacions, explicables per l'egoisme i l'orgull que omple els nostres actes humans, es transformen en irracionalitat nua quan la indústria supera els límits de l'empresa mitjana.

Els consells d'administració de les nostres indústries més importants acostumen a triar, perquè les dirigeixin, un economista o un financer, el qual acostuma a desconèixer i a no entendre els fonaments tecnològics de la seva indústria. Només en situacions de crisi, per tancar-les, reestructurar-les fortament o superar una suspensió de pagaments, té sentit que en la direcció de la indústria hi hagi un economista-financer, el qual –ara sí– disposa dels coneixements tècnics necessaris en la situació particular de l'empresa. Un financer en la punta de la piràmide del poder d'una gran indústria difícilment podrà resistir la temptació de dirigir les inversions de l'empresa cap a activitats més lucratives.

Una gran empresa química catalana pot arribar un dia a decidir d'invertir en la construcció de vaixells i en el transport marítim de les seves primeres matèries abans que en la reinversió en equipaments industrials i en el desenvolupament de nous productes: un mariner dels seus vaixells guanyarà més que un químic de les seves fàbriques. Aquesta indústria podia ser durant els anys vint i trenta una gran empresa química i, a diferència de les seves iguals d'altres països europeus, les quals han seguit el camí de convertir-se en multinacionals del ram, perd posicions en el mercat i no fabrica nous productes. Les seves aliances, de caire purament financer, no li serveixen per a millorar el seu nivell d'innovació. Per a ella, en els seus objectius dels últims cinquanta anys no han existit ni els plàstics ni les molècules de valor afegit. Al final de la Segona Guerra Mundial deixa passar l'oportunitat d'incorporar científics europeus de gran nivell als seus equips a fi de millorar amb poc esforç la seva R+D... Em permetran de fer la suposició que si els responsables de la direcció d'aquesta empresa química catalana *imaginària* haguessin estat químics, tantes decisions equivocades no s'haurien pogut prendre. Si en algun moment des de l'administració haguessin volgut salvar aquesta indústria donant-li diners, probablement se'ls haurien gastat en inversions a Mongòlia, car repartien rèdits elevats. És clar, després, si al cap dels anys vénen els problemes i hom, en fer la valoració de l'empresa, veu que val poc i que ofereix poques perspectives de futur, ¡ves qui s'ho hauria pogut pensar!

Josep M. Ribó

President de la Societat Catalana de Química